

Báródi Gabriella¹

**Jubileumi gondolatok a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület
„Tehetséggondozás Kodály szellemében” című továbbképzés-sorozatáról**

A 80 éves K. Udvari Katalin tiszteletére és köszöntésére

**Eötvös Loránd University Faculty of Humanities Institute of Arts Communication and Music
ELTE BTK Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Művészetközvetítő
és Zenei Intézet**

[Báródi Gabriella \(elte.hu\)](mailto:elte.hu)

K. Udvari Katalin

K. Udvari Katalin a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület elnöke idén 80 éves. Kodály pedagógiai és metodikai hatásával még gyermekként ismerkedett meg Kecskeméten, a magyar közoktatásban elsőként megalakult ének-zenei általános iskolában, ami ma már Kecskeméti Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola, Gimnázium, Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola néven, tovább bővülve működik. A későbbiekben gordonka- és szolfézstanárként létrehozta a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesületet, amely 2007-ben a Magyar UNESCO Bizottság tagja lett. Az UNESCO és a Magyar UNESCO Bizottság támogatásával megalapította a Psalmus Humanus Konzultációs Központot.

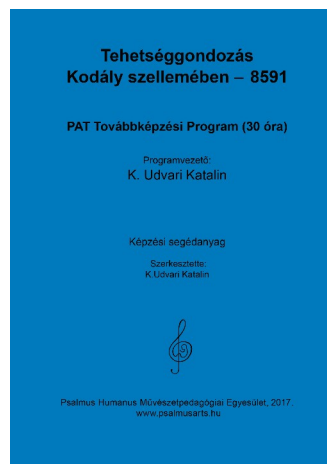
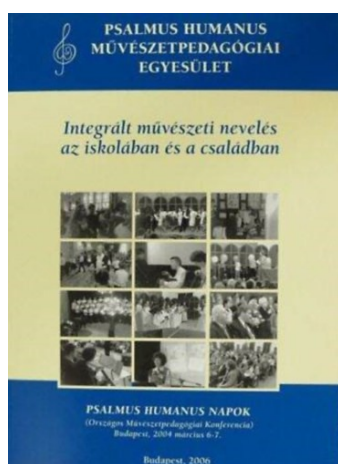
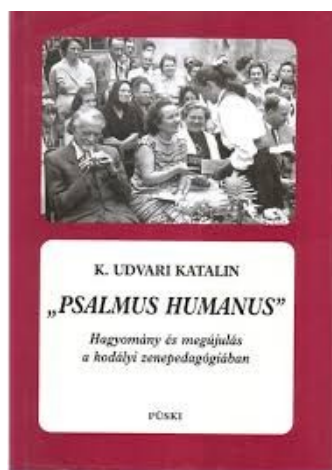
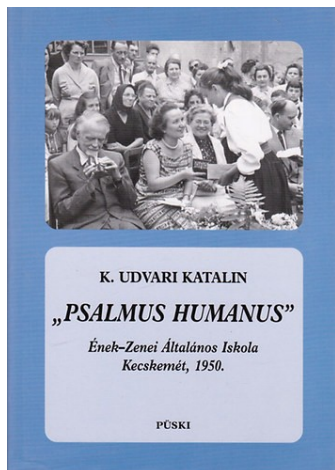
¹ Báródi Gabriella az ELTE TFK Zenei Tanszékén, az ének-zenetanár, karvezető szakon végzett 1999-ben, majd a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hasonló megnevezésű szakján szerzett egyetemi oklevelet 2005-ben – mindkét intézményben kiemelten kezelte zongora-, zeneelmélet- és zenetörténet-tanulmányait. Középfokú angol nyelvvizsgáját 2002-ben teljesítette, német nyelven is olvas szakirodalmat.

Diplomái megszerzését követően budapesti szakintézményekben és iskolákban tanított, huszonöt éves művészet-és közoktatási tapasztalattal rendelkezik (ének-zene, zenetörténet, zongora - és szolfézstanár, korrepetitor, ifjúsági és gyermekkorosok vezetője).

2022-től az ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet művésztanára, főbb oktatott tárgyai alap-, mester és osztatlan képzésű szakokon: zeneelmélet-szolfézs, műelemzés, partitúraolvasás-hangszerismeret, népzene, integrált művészeti projektgyakorlat, vezénylési gyakorlat – utóbbi a magyar BA-s hallgatókon kívül angol nyelven is, a Zhejiang Conservatory of Music vendéghallgatóinak.

„2008 áprilisában nyitottuk meg Művészetpedagógiai Konzultációs Központunkat az UNESCO támogatásával. Így kívántunk lehetőséget teremteni a Psalmus Humanus névvel kidolgozott integrált művészetpedagógiai programunk megismertetésére mind a gyakorló pedagógusok, mind a tanárképző főiskolák oktatói és hallgatói számára. Egyesületünk az évek során számos oktatási segédanyagot készített:

- *K. Udvari Katalin könyvei:*

- „A zene mindenké!” (Magyar UNESCO Bizottság támogatásával); DVD, angol, német és francia nyelven.
- *Psalmus Humanus integrált művészetpedagógiai program és Konzultációs Központ; könyv, magyar és angol nyelven.*²

A Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület „Tehetséggondozás Kodály szellemében” című 30 órás PAT Továbbképzési Programjának egyik résztvevőjeként néhány évvel ezelőtt tizenöt kitűnő előadó pedagógus előadásait hallgattam végig az ELTE BTK Zenei Tanszékén, amely azóta már ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézetté bővült.

„Kreativitásfejlesztő munkánkat a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesülettel megvalósított együttműködésünk tette teljessé. Az egyesület integrált művészetoktatási projektje

2 „A zene mindenké!” Beszélgetés K. Udvari Katalinnal, a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület elnökével. *Civilnapló – a civil mozgalmak lapja* 2009. <https://civilnaplo.hu/hirek/5226/a-zene-mindenkie-beszelgetes-k-udvari-katalinnal-a-psalmus-humanus-muveszetpedagogiai-egyesuletet-elnokevel> (2024. 05. 22.)

több pedagógiai műhely együttes munkájával jött létre: a tudományos kutatásra és gyakorlati foglalkozásokra alapozott tevékenység az óvodai és iskolai zenei nevelést, valamint a felsőoktatást és a felnőttképzést egyaránt magába foglalja. A program bizonyítani kívánja, hogy az interdiszciplináris művészetoktatás eredményesen fejleszti a memóriát, a szövegértési és nyelvtanulási készséget, a mozgáskoordinációt, s ezeken keresztül az egész személyiség kreativitását. Így, többek között, az oktatás részét képezi az egyéni és kóruséneklés, aktív zenélés és mozgás (tánc, néptánc) általi rész képesség-fejlesztés elméleti és gyakorlati ismeretköre, illetve a számítógép és a zenetanítás kapcsolata vagy a zenei munkaképesség-gondozás.³

Ez a művészetpedagógiai program számos kiváló módszert vonultat fel az élményközpontúságú oktatás palettáján.

„Az ének-zene tárgy és az ének-zene tanárok képzése ebből a szempontból rendkívül szerencsésnek mondható, hiszen a zene kiváló lehetőséget ad az élményszerzésre, a kreativitásra, a közös alkotásra, és kiválóan alkalmas a tantárgyközi kapcsolódásokra. Az elmúlt években több hazai kutatócsoport is alakult, amelyek multimédia példatárakkal, tanári kézikönyvekkel, különböző, interneten is elérhető anyagokkal segítik az aktív zeneoktatás elterjedését az iskolai énekoktatásban (például: MTA-LFZE Aktív Zenetanulás Kutatócsoport 2016-2020, Musik kreativ+ Erasmus+ program, „A tanulók képesség-kibontakoztatásának elősegítése a köznevelési intézményekben” című EFOP-projekt a Liszt Ferenc Zeneakadémia részvételével). Fontos kiemelni, hogy a legtöbb új módszer nem szakad el a magyar zeneoktatás külföldön is elismert hagyományaitól, alapjaikban a Kodály-koncepcióra és a Kokas-pedagógiára épülnek.”⁴

A Psalmus Humanus művészetpedagógiai programsorozat sokrétű tapasztalatai és eredményei arra ösztönöznek, hogy főként a rendszerváltozás utáni időszak új ismeretei, jó példái, innovatív módszerei megőrizhessék a kodályi hagyományokon alapuló művészeti nevelés örök érvényűségét, mint a magyar zeneoktatás koronájának legfontosabb ékkövét.

„A tehetséggondozó program szemléltetése előtt szükséges annak létrehozója, a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület bemutatása, elsősorban a tevékenységéről, munkamódszereiről szóló írások idézésével. (A jelen tanulmányban közreadott információk az alapító elnök, K. Udvari Katalin jóváhagyásával kerültek a fejezet szövegébe.) A 2002-ben megalakult »non-profit civil szervezet Kodály zenepedagógiai koncepciójára és az ének-zenei általános iskolák több évtizedes eredményeire alapozva keres új utakat a kodályi elvek megvalósításához«. Céljai között szerepel, a koncepcióra épülő jó gyakorlatok felkutatása és továbbadása mellett: „bizonyítani az iskolai és iskolán kívüli (...) művészettanulás életre szóló pozitív hatását (...), segítséget nyújtani a pedagógusoknak abban, hogy metodikai eszköztárukat megújíthassák és gazdagíthassák”. (Solymosi Tari 2007: 39)⁵

A különféle kutatási eredmények szerint összességében a Kodály-módszer (más néven Kodály-metodika) javítja a zenei intonációt, fejleszti a ritmusérzékét, növeli a zenei írástudást, és segíti az egyre bonyolultabb darabok előadását. Emellett fejleszti az érzékelést, a motorikus képességeket és a gondolatok megformálását, ezzel támogatja más készségek, így az írás-olvasás és a logikai,

3 Bodnár Gábor: Osztatlan képzés az ének-zene tanár szakon: tapasztalatok, javaslatok. In: Károly Krisztina és Perjés István (szerk.): *Diszciplínák tanítása-a tanítás diszciplínái 2. Jó gyakorlatok a tanárképzés tudós műhelyeiből.* Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2015. 211-220. https://www.eltereader.hu/media/2016/01/Jo_gyakorlatok_READER.pdf (2024. 05. 22.)

4 Horváth Ágnes: Élményközpontú zeneoktatás a tanárképzésben – megújuló zeneelmélet- és szolfézsoktatás az ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézetében. In: Juhász Márta et al. (szerk.): *Pedagógiai változások – a változás pedagógiája.* Budapest: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2022. 160-169. https://btk.ppke.hu/uploads/articles/1734918/file/valtozasok_pedag_22_nettre.pdf (2024. 05. 22.)

5 Solymosi Tari Emőke: Ötéves a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület <http://www.parlando.hu/Solymosi-Psalmus-5.html> 2007: 39 In: Czákó Dóra: Együttműködés a kreativitás fejlesztésében és a tehetséggondozásban. In: Bodnár, Gábor – Szentgyörgyi, Rudolf (szerk.): *Szakpedagógiai körkép III. Művészetpedagógiai tanulmányok* Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem, 2015. 24-36. https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/3862/elte_btk_tamop_muveszetek_korkep.pdf?sequence=1&isAllowed=y (2024. 05. 22.)

matematikai készségek működését is. Pozitívan hat az emocionális fejlődésre, közösségi élményt ad, stresszoldó hatású, amely az életörömet fokozza. Befolyásolja a másodlagos szocializáció fejlődését, az empátiát, a kooperációt, a toleranciát, a magabiztosabb fellépést és a fegyelmet. A ritmusfejlesztés kiváló fiziológiai hatású. Jól hat a nagy mozgásos cselekvésekre, az összeszedett mozgásra, sőt a finommotorikára is. Az éneklés beszédfejlesztő hatása mellett a beszédhibákat is javítja a megfelelő artikuláció segítségével.

Kodály nevelési koncepciója, módszere Magyarország egyik védjegye, hungarikum, amely az egész világon elismert. Számos magyar és külföldi zenetanár Európában, az Amerikai Egyesült Államokban, Japánban alkalmazza az adott zenei intézményekben, iskolákban.

25 éve szereztem első diplomámat az ELTE TFK ének-zene karvezetői, a kiegészítő másoddiplomámat 16 éve az Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem ének-zene, karvezetői szakán. Szerencsés vagyok, mert az óvodástól az egyetemi hallgatókig minden korosztállyal foglalkoztam már, zeneóvodai foglalkozásoktól az ének-zene, zongora és szolfézstanításon és gyermek-, kamara- és vegyeskar vezetésén át az érettségiztetésig, a Magyar Rádió Gyermekkarától az ELTE BTK Zenei Tanszékének mester- és alapképzési szakos (MA-s és BA-s) hallgatóinak tartott előadásokig, gyakorlati órákig volt szerencsém több területen tanítani. Szívemhez legközelebb azonban az általános iskolai korosztály és az egyetemi hallgatók korosztálya áll.

Mint az ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet gyakorló művésztanára és kétgyermekes édesanya elmondhatom, hogy számomra a zenetanítás nem csupán szép hivatás, munka, hanem az egész élet értelme és a legkedvesebb hobbi. Soha nem éreztem fárasztónak, vagy megerőltető munkának. Minden igyekezetem azon volt és van most is, hogy a felnövekvő generációknak úgy adjam át a tudásanyagot, hogy azt a gyermek ne leckének, még egy tanórának fogja fel, hanem olyan közösségi élménynek, amelyben érzelmileg újra kiegyensúlyozottá válik, feloldja a belső feszültséget, és mindeközben szinte észrevétlenül értelmi képességei is fejlődnek, tudása, ismeretei bővülnek.

Az általam alkalmazott tanítási folyamatot a változatos módszerek felhasználása teszi hatékonyá és élményszerűvé, melynek elsődleges célja az élményszerűség, mert csak ez teszi igazán lehetővé a gyermek valódi fejlesztését, készségeinek, képességeinek kibontakoztatását, tudásának bővítését, és hangszeres tanulásának megalapozását és kiteljesítését. Véleményem szerint az egyedül hatásos módszerek alkalmazása a sablonosság veszélyét rejtheti magában. A tanár bátorságán, kreativitásán, improvizációs készségén, valamint naprakész tudásán, felkészültségén múlik, milyen rugalmasan tud élni az adott lehetőségekkel. Az igazán jó és hatékony tanító-nevelő munka a módszerek ezer variációjából szövődik, mely a tanárnak és a diáknak egyaránt kihívás és öröm.

A Kodály-módszer adaptációs lehetőségeit a komplex művészeti nevelés társterületei teszik teljessé.

Az említett továbbképzés előadásain bemutatott gyakorlati módszerek közül szeretnék kiemelni néhányat, amelyeket részben már alkalmazok évek óta.

K. Udvari Katalin a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület elnök asszonya rendkívül érdekes előadásában színesen és részletesen bemutatta a Kodály-i zenepedagógiai hagyományokon alapuló integrált művészetpedagógiai programját. Nagy vívmánya a programnak, hogy differenciáltan tud segítséget nyújtani a kiemelkedő tehetségek gondozásában, az átlagos képességűek kibontakoztatásában, a hátrányos helyzetűek felzárkóztatásában továbbá a fogyatékosokkal élők társadalmi beilleszkedésében. A zeneiskolai tanítványaim között az első három típusú gyerek megtalálható volt, így a tizenöt előadó szinte mindegyike tudott számomra használható módszert nyújtani, melyek közül többet alkalmazni kívánok.

Ebben az előadásban fontosnak tartom, hogy mivel a szolfézs erősen gyakorlati tárgy, így a cselekvéses folyamatok (ének / zene / ritmusjáték / körjáték / mozgás / tánc stb.) dominánsabb szerepet kaphatnak a tanári metodikától függően, mint más, elméletibb jellegű tantárgyaknál. A zeneiskolai szolfézsóráimon minden az élményszerűségből fakadt, a versritmizálástól kezdve, a

dalok eljátszásán át a körjátékig, vagy akár a néptáncig. Nagy hangsúlyt fektettem a tiszta intonáció mellett a szép, homogén hangzásra. A dalok érzelmileg átélt eléneklése fontos szerepet kapott minden órán. Erre épülhetett csak az elmélet, amely már nem is olyan nehéz, ha folyamatosan köthető a megtapasztalt együttes játékokhoz, élményekhez a zenén keresztül. Hiszen a legfontosabb, hogy a gyermeket ne művelődési anyagnak tekintsük, s a tananyag soha ne legyen túl „egyéni”, hanem inkább „együtt tananyag”, s ne legyen túlságosan osztályzás-centrikus. Akkor voltam igazán boldog, ha a gyerekek dalolva vagy az új dalt énekelve, dudorászva, vidáman mentek haza vagy különóra. Itt említem meg, hogy nagyon sokszor adtam lehetőséget a tananyaghoz aktuálisan kapcsolódva hangszeres darabjaik bemutatásához. Így tartottam meg a 2. osztályban például a sikeres „Barokk táncok koncertje” órát, amikor szinte mindenki bemutatta hangszerén vagy a teremben lévő zongorán a hangszeres órán tanult menüett-, rigaudon-, sarabande-, bourrée táncát, néhányat elemeztünk is, s előtte még a menüett lépéseket is felidéztük pár taktus erejéig, zenehallgatással egybekötve. Az előképzős gyermek- és népdalok anyaga is szerepel a kezdő hangszeresek előadási repertoárjában, így a hangszeres előképzős növendékeim folyamatosan behozták hangszerüket: nagy büszkeséggel és sikerrel adták elő a már közösen is megtanult magyar gyermek- és népdalokat. A gyermekek saját hangszeres bemutatói így – minden esetben szorosan a tananyaghoz kapcsolódóan – fontos szerepet kapnak minden korosztálynál a szolfézsórákon, növelve ezzel sikerélményüket, kiállásukat, önbecsülésüket.

A zenehallgatás szintén fontos szerephez jutott, hiszen köztudott, hogy „a rendszeres zenehallgatás a szolfézsórákon elengedhetetlen. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely a flow élmény funkción túl alapját adja a generatív készségek formálódásának. Zenehallgatási gyakorlatomban mindig felhívom ma is hallgatóim figyelmét a variánsok pontos elemzésére, megfigyelésére, sőt továbbgondolására.”⁶

A jelenlegi zenekultúra alapképzési szakos hallgatók zeneelmélet-szolfézs óráin a fő szerep, a zenetörténeti korok szerint kronologikusan haladva, a többszólamú (általában három- és négyzólamú) vokálpolyfonikus és hangszeres műveké. Ezeket részben analizáljuk, részben az előadási stílusukat fejlesztem, részben improvizációs, ugyanakkor természetesen hallás- és ritmusfejlesztő gyakorlatokat játszunk a Kodály-metodika alapján. Mindig énekeljük az összes szólamot – a motívumokra bontás, a ritmusokkal való részletes játék és a sokrétű improvizáció a ritmusokkal, dallamokkal, dalokkal gyorsíthatja a tanulást, amely így mindig élménnyel párosul. Hangszeres produkciók állítanak reflektorba mindig más és más hallgatót, ezáltal egyéni hangszeres előadói készségüket, színpadi kiállásukat is fejlesztem. Saját készítésű készségfejlesztő játékaik ugyancsak sikerélményt jelentenek számukra. Mindemellett különlegesen fontos szín a palettán az improvizáció, amely alatt „...mindig újra és újra találhatunk új utakat szerepeink elfogadásához és a másokkal közösen végzett munkához; olyan új utakat, amelyek előhosszák belőlünk a kreativitást és a spontaneitást. Erre a szolfézsóra egy Margaréta Zeneismeret tankönyvvel mindig jó megoldás. Elsősorban akkor, ha a Kodály metodika érvényre jutásával, alkalmazásával meggyorsítjuk, hatékonyabbá tesszük és ötletesen, az átlagostól eltérően színesítjük az improvizáció egyre kreatívabb és ötletesebb kialakítását, fejlesztését és gyakorlatát.”⁷

Az alábbiakban részletesen említem a Psalmus Humanus Egyesület pedagógiai továbbképzésének előadásait és azok tanári munkám során történő felhasználását.

---

6 Báródi Gabriella: Út a sikeres hangszertanuláshoz szolfézsórák és versenyek élményeinek tükrében. *Parlando* 2024/2 https://www.parlando.hu/2024/2024-2/Barodi_Gabriella.pdf (2024. 05. 22.)

7 Báródi Gabriella: Inspiratív improvizálások szolfézsóráin az egyéni alkotókészség tükrében a Margaréta Zeneismeret tankönyv alapján. *Parlando* 2024/1 https://www.parlando.hu/2024/2024-1/Barodi_Gabriella-Improvizacio.pdf (2024. 05. 22.)

Stipkovits Fülöp: Zenetanítás német nyelven

Stipkovits Fülöp előadásában részletesen bemutatta Carl Orff zenepedagógiai munkásságát és Schulwerkjét. Ez a rendszer a következő elemeket egyesíti magában: ének, mozgás, beszéd és hangszeres játék. Az Orff módszer alapvető célja, hogy képességeinek megfelelően minden gyermek aktív legyen. A Schulwerknek tágabb pedagógiai és pszichológiai jelentősége is van: fejleszti a gyermek figyelmét, reagáló képességét, fantáziáját és alkotóképességét, érzelmükre hat, és megelégedéssel tölti el őket alkotó munkájuk felett. Orff szerint minden zenei gyakorlat (dallami és ritmikai) kezdetén beszédgyakorlat áll. Orff az ő Schulwerkjében a színház embere: a látványt és a hangzást, a beszédet és a mozgást akarja egyesíteni. Szolfézsóráimon ezekből főleg a ritmus- és dallamgyakorlatokat lehet beépíteni a tanításba.

A kiváló minőségű ORFF hangszerek hangja finom és érdekes. Tetszett, hogy a melodikus hangszerek egyes részei kivehetők, elhatárolhatók, meghatározható a használható hangok száma, így adható elő 2-3 hangból álló mondóka, sőt kis zenei improvizáció.

A hangzásjátékokból jól beépíthető az óra folyamatába a dinamika gyakorlására a „hangörvény”, a „hangmozaik”, a „hangáramlás” és a „*glissando*-játékok”. A repetitív játékok közül már többször alkalmaztam a „karmester-játékot”, de népszerű lehet a „varázserdő-játék”, mert itt, a hangerő mellett, a gyerekek találkoznak az együttes játék és a szóló váltakozásával, gyors és lassú tempó ellentétével, az ellentétes karakterekkel. A „mikrofon-játék”-ot is beillesztem a tanításba, mert ebben játszhatunk a teljes csoport egységes hangzásával, ill. kisebb csoport vagy szóló és kíséret hangzásviszonyaival.

Baráth Zoltán: Zeneoktatás és informatika: a számítógép alkalmazhatósága a zenei nevelésben

Az előadás aktualitása megkérdőjelezhetetlen, hiszen tény, hogy a most felnövő generáció életének mindennapi részese a számítógép. Baráth Zoltán kiváló szakértelemmel mutatta be a zenélés hagyományos és új lehetőségeit számítógép segítségével. Ma a tanárok nagy része szaktárgyának tanításában is hasznosíthatja a megszerzett számítástechnikai ismereteket. Az ének-zene, szolfézs és a zeneelmélet tanításánál nagy előrelépés a rendkívül gyors iramban fejlődő kottairó programok használata, melyek már nem csak professzionális körülmények között használhatóak, hanem egy átlagos teljesítményű számítógéppel is jól működnek.

A nyílt forráskódú szoftverek, melyek minden felhasználó számára szabadon és ingyenesen hozzáférhetőek, kiválóan alkalmasak a hangszerek hangolására, zenekari anyagok hangszerelésére, dallamdiktálásra, harmonizálásra, számozott basszus, díszítőhangok, tetszőleges ritmusértékek leírására, valamint partitúráírásra. A kottairó programok fejlődése töretlen, így a már meglévő programnál is van mindig jobb és újabb, tökéletesebb. A gépi igény is relatív, hiszen erre is jellemző, hogy a ma általunk korszerűnek vélt technika már holnapra elavultnak tekinthető.

A nyílt forráskódú szoftverek közül kiemelem a *MuseScore*⁸ programot. A *MuseScore* ingyenesen letölthető, szabadon használható, keresztplatformos zenei szerkesztő program GNU GPL licenc alatt. Használata rendkívül egyszerű mindenki számára, az eredmény páratlanul esztétikus és stílusos. A program teljes mértékben magyarított, így használata során nyelvi problémákkal sem kell számolni, emellett intuitív, „wysiwyg”⁹ felülettel rendelkezik, így megtanulása sem jelenthet problémát.

A *MuseScore* professzionális és emellett költséghatékony alternatívája lehet az olyan kereskedelmi szoftvereknek, mint a *Sibelius* vagy a *Finale*. Stílusosan megrajzolt kottákat készíthetünk vele vagy elmenthetjük őket PDF, MIDI vagy akár VAW-fájlokba is.

---

⁸ <http://musescore.org/hu> (2024. 05. 22.)

⁹ „What You See Is What You Get” – azt kapod, amit láatsz, azaz a képernyőn, munka közben ugyanúgy jelenik meg a dokumentum, mint ahogy a papíron, nyomtatásban.

A fent említett szoftvert a 4. osztályos szolfézs tanítványaimnak, sőt a jelenlegi hallgatóimnak már bemutattam, sokuk már sikeresen alkalmazza. Tanári használat szempontjából a *MuseScore*-t én nem csak kották létrehozására, hanem feladatlapok, dolgozatok, összefoglaló táblázatok stb. készítésére is gyakran használom.

A most felnövekvő, zenét művelő- és kedvelő nemzedék már jóval sokrétűbben, kreatívabban fogja hasznosítani zenei ismereteit, és gyorsabban bontakoztathatja ki zenei tehetségét mind a vokális, mind az instrumentális zene területén. Gyorsabb fejlődés várható a helyes matematikai és logikai gondolkodásmód elsajátításának területén.

Kovács Henrik: Néptánc tanítása

A táncos nevelés a magyar énekes gyermekjátékok és a magyar néptáncok megismerését, a táncos anyanyelv kialakulását jelenti.

A zeneiskolai szolfézs órák gyermek- és népdalanyaga lehetővé teszi, hogy kiegészítő játékként a népi gyermekjátékok előképző és első osztályban színesítsék az órát. Az iskolai közismereti órák többnyire mozgásszegény környezetében a körjáték, a néptánc frissítően, üdítően hat minden gyermekre. Ha csak egy csárdás, egy moldvai csángó, vagy egy ugrós erejéig táncoltatjuk növendékeinket az adott tananyaghoz kapcsolódva, már rengeteg feszültség oldódik fel abban a gyermekben, akinek éneklés alatt ez esetleg csak részben sikerült. Az elevenebb, nagyobb mozgásigényű gyermekek esetében az ugrótáncok, a pörgő- és forgómozgások nemcsak az egyensúlyukat, hanem figyelemkoncentrációjukat is fejlesztik, hiszen e mozgások az agyban a vesztibuláris rendszert pozitívan ingerlik.

Vass Veronika „Énektanítás és kórusvezetés”

A tanárnő kiváló gyakorlati tanácsokkal és kincset érő tanítási trükkökkel vértezett föl mindannyiunkat. Előadása elején hívta föl figyelmünket arra, hogy a negatív retroakció kiküszöbölésére nagyon hasznos tevékenység a leckeírások közti gyakorlás, amelyet minden tanítványomnak ajánlani fogok, hiszen, ha az egyik feladott tantárgy vizuális, a másik pedig auditív jellegű, akkor a két egymás után megtanulandó más-más érzékszervre hat.

Tetszett a testrészekhez kötött szolmizációs hangok mutatasának tudatosítása. A tanári kézben magasan tartott ujjbáb valóban gyorsítja a biztonságosabb intonáció kialakítását. Játékos, kreatív gyakorlatokkal ismerkedhetünk meg a ritmusérzék fejlesztésére. A ritmushangszerekkel ajánlott dinamikai gyakorlatok is ötletesek.

A Sárly László-féle kreatív zenei gyakorlatok szintén jól használhatók, kiemelten a ritmus, a jobb- és bal agyfélteke, valamint a zenei memória fejlesztésére.

„A kreatív zenei gyakorlat arra szolgál, hogy a résztvevők zenei kreativitását felébressze, aktivizálja, egyben készségeiket fejlessze, s nemcsak befogadói, de alkotói attitűdre is neveljen. Tapasztalataim alapján zeneileg sokkal nyitottabbak és szabadabban improvizálnak hangszereken és vokálisan azok a fiatalok, akiknek volt részük ilyen típusú gyakorlatokban. Másrészt ezek a feladatok közösségépítő erővel is bírnak – ám a tanári innováción is múlik, hogy az ének-zene órákon milyen kreatív zenei gyakorlatok kerülnek előtérbe. Ezek a feladatok természetesen nemcsak zenészeknek elérhetőek.”¹⁰

A csoportos furulyaoktatás is jól alkalmazható a szolfézs órákon, Veronika gyakorlati tanácsai megerősítettek abban, hogy a csoportos furulya tanulás a kamarazene és a fűvószenekari játék jó előfutára lehet, elsősorban az önfegyelem, az egymásra figyelés, a koncentráció, a helyes tartás és az együttes zenélés szempontjából. Az élményszerű zenehallgatás kialakításához tett javaslatok is jól beépíthetők az órák anyagába.

Dr. Bodnár Gábor „Énektanítás és angol nyelvoktatás”

---

10 Fekete Anikó: Kreatív zene a felsőoktatásban. *Parlando* 2019/4.
http://www.parlando.hu/2019/2019-4/Fekete_Aniko.pdf (2024. 05. 22.)

Az énektanítás fókuszába állította világnyelvünket az előadás.

Bravúros induktív módszerrel érintette, illetve mélyítette el az ide vonatkozó témaköröket. Legjobban a zenei szaknyelvi kommunikáció problémáiról szóló értekezése tetszett.

Szolfézscsoportjaim döntő része hosszú éveken át válogatott, nagyon jó képességű angol-magyar kéttannyelvű általános iskolásokból állt. Az itt tanuló gyerekek első osztályos koruktól fogva heti nyolc órában ismerkednek játékos formában a nyelvvel mondókák, versek, dalok, társasjátékok, játékos nyelvi feladatok segítségével a kötelező tárgyak mellett. A három készségfejlesztő tárgyat: az éneket, a rajzot és a testnevelést is angolul tanulják. Az alapötlet a Zuglói Hajós Alfréd Német-Magyar Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolából származik, Magyarországon ők dolgozták ki először a két tannyelvű tantervi programot, ami inspiratív egy idegen nyelv kezdeti, teljesen játékos, hallás utáni elsajátításához. A nyelv klasszikus értelemben vett igazi, írás-olvasásos, komoly tanulása azonban 9 éves kortól, azaz 3. osztályos koruktól indul.

A szolfézssóráimon sokáig Dobszay László: *A hangok világa* tankönyvsorozatból tanítottam, később, 2019-től Horváth Istvánné Smid Anna – Lázárné Nagy Andrea a *Margaréta Zeneismeret* tankönyvekből, a kerettantervekhez igazodva s azt kiegészítve számtalan ajánlott irodalommal, elsősorban Kodály, Bartók, Szabó Helga, Forrai Katalin, Bárdos Lajos (stb.) példáival és kottatáram anyagaival. Az órai anyagot, nem minden héten, hanem alkalom és igény szerint kiegészítettem angol nyelvű dalanyaggal (gyermek- és népdalokkal, kánonokkal), ügyelve arra, hogy az egyrészt tökéletesen illeszkedjen az új anyaghoz, másrészt arányaiban az órán elhangzott dalanyag minimum 90%-ban magyar dalokból, játékokból és feladatokból álljon. Gállné Gróh Ilona – Kismartony Katalin kétnyelvű énekkönyv-sorozata (a „Bilingual Songbook”) 1–4. osztályig nagyon jól használható segédanyag.

Egy nemzetközi magánóvodában többnyelvű, ill. külföldi diplomata családok angol anyanyelvű gyermekeivel is foglalkoztam. A 10 fős csoportban többségben voltak azok, akiknek külföldi származású szülője csak angolul tudott kommunikálni a gyermekével, a többiek kétnyelvű családok voltak. Mindezek ellenére a kezdetektől fogva rengeteg magyar gyermekdalt tanítottam, forrásaim ehhez a Forrai: *Ének az óvodában*, továbbá Kodály: *Kis emberek dalai* voltak, a biton daloktól a tri-, tetra-, és pentachordokon át a hexachordig. Természetesen ősi kincseink, a pentaton hangsorú dalok is repertoárra kerültek. A külföldi gyerekek a közkedvelt magyar körjátékokat lelkesen játsszák és éneklnek csakúgy, mint ahogy mi is az angol gyermekjátékokat és dalokat. (Például az ötéves Zoe, akinek édesapja svéd, édesanyja fülöp-szigeteki, olyan kristálytisztán és helyes artikulációval énekel *Bújj, bújj medvét* magyarul, hogy az óvónénik is meglepődtek.) Mackós daloknál jöhetett még a *Mackó, mackó*, amelyre felel az angol *Teddy Bear*. Nagyon figyeltem arra, hogy az angol és magyar dalok között mindig legyen több dallami, ritmikai, és természetesen tartalmi-hangulati kapcsolódási pont: például a *Rain is falling down*, és az *Ess eső ess*. Mindkét dal trichord, többször jelenik meg ugyanúgy a ti-ti-ti-ti-tá-szün ritmusképlet, valamint témájuk az eső.

Az angol gyermekdalokat Kodály módszerével ugyanúgy megtanítottam, mint a magyar dalokat. A koncepció úgy lép tovább, hogy miután a dalokat elmutogattuk, eljátszottuk és eltáncoltuk, zongorán is megtanultuk a színes kotta (ULWILA) módszerrel, mert egy óvoda sokkal szívesebben játszik le egy már jól ismert dalt hangszeren, mint bármi mást.

A gyerekek nagyon szerették a zenevit, a nagycsoportosok a „graduation”-okon bemutatták zongoratudásokat is, volt olyan gyermek, aki még dudabasszussal, *unisono*, az ügyesebbek egyszerűbb kísérettel. Nagy volt a sikerük. A szülők megvásárolták a hangszeret otthonra, és a gyerekek, ahogy belépnek majd az iskolába, beiratkoznak zongorára is az adott zeneiskolába. Szolmizálnak is, értik, s tudják a kézjeleket is, most még csak a játék kedvéért, játékos szinten.

Fontosnak tartom, hogy a valódi nyelvtanulás lehetőség szerint kezdődjön az anyanyelvi alapozás után, 9 éves kortól. Az óvodáskor szóljon az anyanyelvünk kincseivel való boldog játékról, a legszebb magyar gyermekdalokról és körjátékokról.

Szedlacsek Katalin: Zenei nevelés az óvodában, „Játék, zene, öröm”

Figyelemre méltó előadást és gyakorlati órát hallhattunk, amely szintén a legjobbak közé tartozott. Az óvodai zenei nevelés a művészeti nevelés körébe tartozik az irodalom és a képzőművészet ágaival együtt. Nem választhatóak el egymástól, összefüggenek.

A művészeti nevelés mindhárom ága hat az érzelmekre. A látás, hallás belső képpé alakul, elraktározódik a gyermek emlékezetében. Minél többféle inger éri a gyermeket, annál színesebb lesz az emlékezete. Az óvodai zenei nevelés célja, hogy felkeltsük a gyermek zenei érdeklődését, érzékennyé tegyük a környezet hangjai iránt. Érzelmileg gazdagítjuk az éneklésekkel és az együtt átélt énekes játékok örömeivel.

A Szedlacsek Katalin szerkesztésében megjelent *Kerekecske Gombocska* I. kötete nagyszerűen alkalmazható az óvodában, I-II. kötete az óvodában és a zenei előképzőben egyaránt.

Szedlacsek Katalin – Somody Beáta: Komplex művészeti nevelés (Kokas-módszer)

„Aki zenél, de az is, aki a zenét »odaadással hallgatja«, az érzékenységet fejleszt, és ezt a lehetőséget megérinthetőséget gondolja magában. A »zene adományából elérhető lélekszabadság«, a zenélés vagy a zenei átélés adománya »jutalma«.”

(Kokas Klára: *A zene felemeli a kezeimet*)¹¹

A Kokas Klára által megvalósított komplex művészeti nevelés alapjában véve a zenére épül, de a mozgásban talál rá a kifejezési, önkifejezési eszközökre. A zene és a vizualitás összetartozása egyrészt a tánc látványában, másrészt a síkra történő, absztrahált leképezésben, vagy a redukált térben (kicsinyített plasztikában) és egyeseknél belső képekben jelenik meg. *Kokas* ezt a zenei ihletettséget megjelenítést (dramatizálás, festés, szobrászkodás) „korszerű ábrázolás nevelés”-nek nevezte már 1972-ben.

A zene és a gyermek között a legfontosabb kapcsolat, hogy mindkettő lételeme a mozgás. A spontán mozgás velünk született, személyiségünk legmélyéről jön. Készen áll arra, hogy a zene megindítsa. Ám a kezdeti, reflexszerű mozdulatok a sok zenehallgatás során egyre finomodnak, el kezdenek a hallott muzsika köré rendeződni. Fokozatosan egymásba simul zene és mozdulat. Megszületik a totális zenebefogadás. Hosszú folyamat ez, amelyet megelőznek és kiegészítenek a gyermekdalok átváltozós, képzelet gazdag játékformái.¹²

A szolfézs órák keretén belül a Kokas módszer megvalósítható. Az órák elején elénekelt nevek, egy magyar népdal, (lehetőleg már ismert) kreatív formában való feldolgozása énekléssel és tánccal, a zenehallgatás, ill. a zene vizuális formában való megjelenítése előképző, első és második osztályokban kipróbálható.

„A szabad mozdulatok a feszültségek oldásával nyitnak ösvényeket a zenének a bejutáshoz és az egyéni mondanivalónak a felszínre kerüléséhez. Ebből a kettősségből születik az önkifejezés egyik legszebb eszköze. Primér eszköz, de nem primitív. Színek árnyalatai vibrálnak benne, mélységes mondandókat emel a szemünk elé. A szabad mozdulat a zenéből nyeri el a tartalmát. Az ihletett, tiszta zene azonban nemes tartalmakkal árasztja el a lélek rétegeit, és nemes tartalmakat emel felszínre. A szabad mozdulat készenlétet teremt ahhoz, hogy a zene tartalma továbbjuthasson lényünk finomabb, bensőbb valóságához.”¹³

Bertalan Edit: Keresztkoherencia a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek nevelésében és fejlesztésében

11 Kokas Klára: *A zene felemeli a kezeimet*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1992. 12.o.

12 Farnadi Tamara: Hagyomány és megújulás az alsó tagozatos énektanításban. *Parlando* 2014/4 <https://www.parlando.hu/2014/2014-4/2014-4-02-Farnadi.htm> (2024. 05. 22.)

13 Kokas Klára: *A zene felemeli a kezeimet*. 15.o.

Bertalan Edit a Hétszínvirág Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény vezetője „Keresztkoherencia szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek nevelésében és fejlesztésében” című előadásában nagy szakértelemmel mutatta be a módszer alkalmazását, vagyis ugyanannak a tartalomnak megjelenését különböző tantárgyak között.

„A módszer lényege: a tanórai oktató-nevelő munka tervezése a tanórák hatékonyságának érdekében keresztkoherencia táblán történik, felhasználva a tantárgyak közötti koncentráció lehetőségét, a témaegységek tartalmainak egymáshoz rendelésével. A tanév során feldolgozandó tananyagot a nevelők hetekre bontják, felsorolást készítenek, melyben figyelembe veszik a rendelkezésre álló órakeretet is. Ezen a módon a tantárgyak közötti kapcsolat erősödik, kevesebb idő ráfordítást igényel, (nincs párhuzamos tanítás!), a kompetenciák fejlesztését támogatja, a felszabadult időkerettel újabb vagy adott témában mélyebb ismeretek is szerezhethők. (Bővebben: Tehetség gondozás Kodály szellemében 8591, PAT Továbbképzési Program (30 óra)¹⁴ A módszer kipróbálásra került Salgótarjánban gimnáziumi oktatás keretében, valamint Marcaliban, hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók körében. (A marcali gyerekek iskolai tevékenységéről készült film *Hétszínvirág* címmel külön díjat nyert az V. KÖZÉP-EURÓPAI ROMA LIFE címmel rendezett rövid film fesztiválon 2012. március 24-én. A zeneiskolai oktatásban e módszert akkor lehet érdemben bevezetni és alkalmazni, ha hangszeres tanárok és a szolfézstanárok között folyamatos a növendékek egyéni és csoportos előmenetelét figyelő és elemző kommunikáció, mert a hangszeres oktatásban a gyermek egyéni ütemben fejlődik.

Négyesi Anna: Részképesség-fejlesztés óvodában

Négyesi Anna a Kovács-módszert mutatta be előadásában. A Kovács-módszer a munkaképesség-gondozás pedagógiája, amely a foglalkozási ártalmak megelőzését és a könnyebb, egészségesebb tanulást szolgálja. „A zenei munkaképesség-gondozás azt a széles pedagógiai spektrumot jelöli, ami magába foglalja az egészséges zenész életmódot, a speciális edzésmódszert, a zenei gyakorlás és oktatás észszerű munkamódszerét, és mindezek természettudományos hátterét és szemléletét.”¹⁵

Dr. Kovács Géza a zenei munkaképesség-gondozás pedagógiájának megteremtőjének módszere „több neves művészt válságos állapotból, –idegösszeomlásból, kézbántalmakból – kimentett és visszasegített a koncertéletbe. Ez a csodaszámba menő segítség még sok ezer fiatal és felnőtt zenész esetében megismétlődött, amiért a hálás tanítványok „a zenészek megmentőjeként” tisztelték tanárukat.”¹⁶ A szolfézs oktatásban az előképző, továbbá az első osztályos órákon a mozgáspihenőként beiktatott léggömbös-labdás játékok enyhítik a napi munka során kialakuló elfáradást, és egyben hatékony fizikális-manuális előkészítést adnak a hangszerjátékhoz.

Kitűnő és színvonalas képzésben részesültünk a továbbképzés alatt, szép élményekkel, jó barátságokkal, rendkívül hasznos és inspiráló gyakorlati tanácsokkal, ötletekkel gazdagodtunk. Isten éltesse nagyon sokáig jó erőben és egészségben Katalin elnökszonyt, további sok sikert kívánok!

Szőnyi Erzsébet tanárnő és K. Udvari Katalin 2015. október 4. Nádor terem könyvbemutató

14 K. Udvari Katalin: Életminőség és kodályi zenepedagógia. *Parlando* 2018/8. https://www.parlando.hu/2018/2018-8/MMA_Psalmus_3.pdf (2024. 05. 22.)

15 Dr. Pásztor Zsuzsa: 100 éve született dr. Kovács Géza, a zenei munkaképesség-gondozás pedagógiájának megteremtője. *Parlando* 2016/4. <https://www.parlando.hu/2016/2016-4/Kovacs-Pasztor.pdf> (2024. 05. 22.)

16 <https://www.parlando.hu/2016/2016-4/Kovacs-Pasztor.pdf>

Bibliográfia

Báródi Gabriella: Út a sikeres hangszer tanuláshoz szolfézsórák és versenyek élményeinek tükrében. *Parlando* 2024/2. https://www.parlando.hu/2024/2024-2/Barodi_Gabriella.pdf (2024. 05. 22.)

Báródi Gabriella: Inspiratív improvizációk szolfézsórákban az egyéni alkotókészség tükrében a Margaréta Zeneismeret tankönyv alapján. *Parlando* 2024/1 https://www.parlando.hu/2024/2024-1/Barodi_Gabriella-Improvizacio.pdf (2024. 05. 22.)

Bodnár Gábor: Osztatlan képzés az ének-zene tanár szakon: tapasztalatok, javaslatok. In: Károly Krisztina és Perjés István (szerk.): *Diszciplínák tanítása-a tanítás diszciplínái 2. Jó gyakorlatok a tanárképzés tudós műhelyeiből*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2015. 211-220. https://www.eltereader.hu/media/2016/01/Jo_gyakorlatok_READER.pdf (2024. 05. 22.)

Solymosi Tari Emőke: Ötéves a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület <http://www.parlando.hu/Solymosi-Psalmus-5.html> In: Czákó Dóra: Együttműködés a kreativitás fejlesztésében és a tehetség gondozásában. In: Bodnár Gábor – Szentgyörgyi Rudolf (szerk.): *Szakpedagógiai körkép III. Művészetpedagógiai tanulmányok*. Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem, 2015. pp. 24-36. https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/3862/elte_btk_tamop_muveszetek_ko_rkep.pdf?sequence=1&isAllowed=y (2024. 05. 22.)

Horváth Ágnes: Élményközpontú zeneoktatás a tanárképzésben – megújuló zeneelmélet- és szolfézsoktatás az ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézetében. In: Juhász Márta et al. (szerk.): *Pedagógiai változások – a változás pedagógiája*. Budapest: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2022. 160-169. https://btk.ppke.hu/uploads/articles/1734918/file/valtozasok_pedag_22_netre.pdf (2024. 05. 22.)

Farnadi Tamara: Hagyomány és megújulás az alsó tagozatos énektanításban. *Parlando* 2014/4. <https://www.parlando.hu/2014/2014-4/2014-4-02-Farnadi.htm> (2024. 05. 22.)

Fekete Anikó: Kreatív zene a felsőoktatásban. *Parlando* 2019/4. http://www.parlando.hu/2019/2019-4/Fekete_Aniko.pdf (2024. 05. 22.)

K. Udvari Katalin: Életminőség és kodályi zenepedagógia. *Parlando* 2018/8. https://www.parlando.hu/2018/2018-8/MMA_Psalmus_3.pdf (2024. 05. 22.)

Kokas Klára: *A zene felemeli a kezeimet*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1992.

Dr. Pásztor Zsuzsa: 100 éve született dr. Kovács Géza, a zenei munkaképesség-gondozás pedagógiájának megteremtője. *Parlando* 2016/4. <https://www.parlando.hu/2016/2016-4/Kovacs-Pasztor.pdf> (2024. 05. 22.)

Internetes források

<https://civilnaplo.hu/> „A zene mindenkié!” Beszélgetés K. Udvari Katalinnal, a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület elnökével. *Civilnapló – a civil mozgalmak lapja* 2009. <https://civilnaplo.hu/hirek/5226/a-zene-mindenkie-beszelgetes-k-udvari-katalinnal-a-psalmus-humanus-muveszetpedagogiai-egyesuletet-elnokevel> (2024. 05. 22.)

<https://musescore.org/hu> MuseScore (2024. 05. 22.)

Fotók

<http://www.psalmusarts.hu/2015.html> (2024. 05. 22.)

